

Generálna Kúria Menších Bratov Kapucínov

Via Piemonte 70 – 00187 ROMA - +39 06 46200121 – www.ofmcap.org

Okružný list všetkým bratom Rádu O Počiatkovej formácii (číslo 00766/08)

Oživme oheň našej charizmy!

Drahí bratia,

1. V programovom liste na začiatku tohto šesťročia,¹ som v treťom bode hovoril o rozhodnutí generálneho Definitória „vytvoriť Medzinárodnú Radu pre Formáciu“², ktorá by pracovala spolu s Generálnym úradom pre formáciu. Toto nám „umožní mať aktualizovaný pohľad na to, čo sa odohráva na poli formácie, či už počiatkovej alebo trvalej“³. Toto rozhodnutie dozrievало tak po Generálnej Kapitule 2006, ako aj po prvých skúsenostiach generálneho Definitória s rôznymi Oblasťami v Ráde. Po prvom roku služby v úrade generálneho ministra spolu s defínitormi sme si položili otázku: „Čo náš Rád v tomto momente najviac potrebuje?“ A jednohlasná odpoveď bola: „formáciu“. Preto sme chceli podporiť a ešte zväčšiť úsilie a prácu, ktorá sa doteraz v tejto oblasti vykonala a rozhodli sme sa obnoviť Generálny úrad pre formáciu⁴, ktorý ako celok, ale zároveň aj jeho jednotlivé časti, má za úlohu robiť to, čo je v Konštitúciách v bode 24. Generálnemu úradu pre formáciu (UGF) predsedá generálny defínitor, ako animátor a prirodzený sprostredkovateľ medzi UGF a vedením Rádu. Generálny Sekretariát formácie, ktorý je momentálne zložený zo štyroch spolubratov pochádzajúcich z rozličných oblastí⁵, má za úlohu priamo spolupracovať s generálnym Ministrom a jeho Definitóriom vo všetkých oblastiach formácie (počiatková, špeciálna aj permanentná). Jeho úlohou je uvažovať, reflektovať a plánovať, ale má aj výkonnú moc. Tento centrálny organizmus Generálnej kúrie má mimoriadne veľkú dôležitosť pre život Rádu; a veľmi túžime po tom, aby sa jeho činnosť a ciele, o ktorých hovoria aj samotné Konštitúcie, stále viac rozvíjali a aby stále viac blahodárne vplývali na celé naše Bratstvo. A nakoniec, Medzinárodná rada pre formáciu spolupracuje s Generálnym sekretariátom ako s poradným a kontrolným orgánom.

¹ *Analecta OFMCap* 123 (2007), str 43-45.

² Medzinárodná rada pre formáciu bola vymenovaná 21 júna 2007.

³ *Analecta OFMCap* 123 (2007), 44.

⁴ Generálny Úrad pre formáciu je zložený z predsedu (generálny Defínitor), z generálneho Sekretára formácie a z Medzinárodného poradného zboru pre formáciu.

⁵ *Analecta OFMCap* 124 (2008), 36. Generálny Sekretariát formácie je momentálne zložený z: br. Rocco Timpano (Generálny Sekretár Formácie), br. Piero Erik Véliz Valencia, br. Patrick Crasta a br. Marek Karol Micziński.

2. V tomto mojom liste sa pozastavím predovšetkým nad niektorými výzvami, ktoré vyplynuli v oblasti počiatkovej formácie, aj keď je viac ako jasné, že by sme mohli bez problémov rozšíriť tému aj na špeciálnu a trvalú formáciu⁶. Ved' vždy keď sa niekde v tele objaví slabá stránka, môžeme si byť istí, že to má súvis so sériou fenoménov týkajúcich sa celého organizmu. Pochybnosti a neistoty ktoré môžeme vidieť v procese počiatkovej formácie nie sú ničím iným, ako odrazom neistôt a pochybností pozorovateľných v každodennom živote bratov. Ak vnímanie a chápanie našej charizmy začne byť neisté, odrazí sa to aj na úrovni iniciácie (zasväcovania) do nášho života. Takže je úplne jasná potreba, urobiť nejaké rozhodnutia. Naše Generálne definitórium sa rozhodlo vojsť do tejto témy dverami počiatkovej formácie. Sme si vedomí, že sa nikdy nemôže primerane hovoriť o jednom aspekte formácie bez toho, aby sme sa dotkli aj iných oblastí formácie. Niektorí tvrdia, že kríza počiatkovej formácie je predovšetkým výsledkom krízy trvalej formácie. Tým, že chýba seriózny proces neustáleho prispôsobovania sa hodnotám bratského evanjeliového života, nemôžeme k tomu nič povedať, a o to menej vyžadovať to od toho, kto sa dal na cestu počiatkovej formácie. To je zrejma pravda. Potom sú tu iní, ktorí tvrdia, že kríza formácie je následok krízy formátorov, ktorí nevedia príliš dobre vykonávať im zverenú úlohu a často venujú viac času iným povinnostiam ako formácii.⁷ Teda nech sa začne z akejkoľvek strany, ja si kladiem tieto otázky: na ktoré aspekty je treba dbať, aby sa zabránilo problematickým tendenciám, ktoré spomeniem o chvíľu? A ešte, akým spôsobom je treba nastaviť počiatkovú formáciu, aby kandidát pre náš život objavil – aj prostredníctvom určitej námahy – krásu zahrnutú v úplnom sebadarovaní sa?

3. Náš Rád práve teraz prežíva historický obrat, ktorého dôsledky sa už pomaly začínajú ukazovať a ešte sa prejavia v budúcnosti. Viac ako polovica všetkých bratov žije momentálne na južnej pologuli našej planéty. Skutočnosť, že dnes 72% novicov patrí do oblastí južnej pologule nám hovorí, že tu bude postupný nárast bratov práve z tejto časti sveta. Toto je iste nová výzva pre všetkých, ale zároveň je to aj pozvanie k tomu, aby sa v Ráde ešte viac rozvinul dialóg ohľadom charizmy počiatkov a spôsobu, ako ju žiť a realizovať v stále nových podmienkach. Práca na obnove našich Konštitúcií vytvára vynikajúcu príležitosť začať a stále viac prehĺbovať dialóg medzi kultúrami, ktorého základom má byť šírenie našej charizmy Menších Bratov Kapucínov.

1. Niektoré momentálne dôležité veci

4. Tento list sa opiera aj o veci, ktoré sú ešte podrobnejšie ako to, o čom som písal doteraz. Chcem sa s vami podeliť o skutočnosti, ktoré ma znepokojujú a nosím ich vo svojom vnútri, ktoré sa zakladajú na pozorovateľných faktoch. Skúsím ich vymenovať s tým, že sa jedná o nasmerovania. Ak sa im postavíme tvárou v tvár, môžeme ich vidieť v ich reálnom svetle a môžeme sa tak vyhnúť zbytočnej panike. Je na Oblastiach, o ktorých som hovoril vyššie, aby poskytli ďalšie dáta a aby vypracovali konkrétne návrhy ako uskutočňovať a žiť naplno kapucínsku charizmu v prítomnosti a v blízkej budúcnosti. Predovšetkým je potrebné oživiť plameň našej charizmy, vedomí si skutočnosti, že František chcel, aby sme boli menší bratia a vo svojom životnom programe vylúčil základné rozdelenie medzi klerickými a laickými charakteristikami, ktoré sú nepodstatné pre členov Rádu.

⁶ Pripomínam, že naše Konštitúcie hovoria o troch typoch formácie: počiatková, špeciálna a trvalá.

⁷ "Formácia ku Kapucínskemu životu v Postnoviciáte", v *Analecta OFM Cap*, 120 (2004) 1043-1053. Vo všeobecnosti je to známe aj ako Dokument z Assisi.

5. Ale vráťme sa k dôležitým veciam, o ktorých som už začal hovoriť a o ktorých sa tu a tam v Ráde hovorí. Návštevy v rôznych Oblastiach, predsedanie na kapitulách, rozhovor s generálnymi defínitormi o tom, čo vidia a zažívajú, ale aj štúdiúm správ z polovice trojročia, sú vynikajúcim spôsobom ako pozorovať, čo na rôznych úrovniach dnes Rád žije.

1.2 Čo sa stalo s misionárskym duchom?

6. Prvým faktom je viditeľný pokles ochoty ísť na misie, kde sa koná prvé ohlasovanie Evanjelia alebo aj na miesta, kde je ťažká ekonomická, sociálna či politická situácia. Opakovane je náš Rád pozývaný pastiermi rôznych miestnych Cirkví, aby sme si vzali na starosť miesta, kde je potrebná prvotná evanjelizácia, alebo kde je potreba upevniť to, čo sa začalo len pred pár desaťročiami. Musím však skonštatovať, že sa neodpovedá na tieto žiadosti a to dokonca aj zo strany Štruktúr, v ktorých je veľké množstvo povolání. Najväčšie ťažkosti sú preto, že tento typ záväzku vyžaduje veľké obete a je potreba sa usadiť na miestach, kde chýbajú komunikačné štruktúry, na ktoré si stále viac zvykáme po celom svete (prístup na internet a pod ...). Trápi ma skutočnosť, že mnohí sa sústredia hlavne na to, bez čoho by sa spokojne zaobišli, ale ľahko zabúdajú na ľudí, čo ešte nepoznajú Evanjelium alebo potrebujú niekoho, kto by ich sprevádzal na ceste začlenenia sa a pochopenia kresťanských hodnôt. Mohol by som vám vymenovať viacero prípadov, v ktorých bol problém ísť do chudobných oblastí a ktoré sú niekedy aj nebezpečné. Vďaka Bohu som ale stretol aj mladých, ochotných odísť aj zajtra na náročné miesta. A nechcem zabudnúť ani na bratov, ktorí už dlhý čas venujú naplno svoj život misiám.

Na vzdor zaviazat' sa tam, kde sú ťažké životné podmienky je potrebné sa pozerat' na základe charakteru našej kapucínskej charizmy: ochotní a pripravení ísť tam, kde nikto nechce ísť, pripravení zanechať pustovňu, aby sme ponúkli bez kladenia akýchkoľvek podmienok pomoc tým, ktorí trpia nevyliciteľnými chorobami alebo tým, ktorí ešte nikdy nepočuli ohlasovanie viery. Je základnou zložkou našej charizmy brať na seba úlohu misionárov v bratstvách a šíriť bratského ducha, vedúc ľudí k tomu, aby spolu čelili problémom a výzvam a aby ich spoločne riešili.⁸

1.2 Misia si vyžaduje dlhý čas

7. Ďalšia skutočnosť, s ktorou sa stretávam sa týka času zasvätenému misionárskej prítomnosti. Sú Štruktúry, ktoré povedali svoje „áno“ na prítomnosť v misijnej krajine či teritóriu, ale sa nachádzajú pred skutočnosťou, že musia prosieť alebo zápasit' s bratmi, ktorí sú na to miesto určení lebo prítomnosť na misiách sa často redukuje na tri roky alebo o máločo viac. Sú aj niektorí bratia, ktorí podmieňujú svoju ochotu odísť na misie sľubom, že v zápätí po návrate budú môcť začať s vyššími štúdiami. A tu vyvstáva otázka: ako môžeme do hĺbky poznať kultúru, ak nevenujeme čas na naučenie sa a prehĺbenie jazyka

⁸ Čo sa týka misionárskej činnosti, je to argument, ktorý si zaslúži osobitnú pozornosť a prehĺbenie. Pripomínam len, že náš Rád tejto problematike venoval Plenárnu Radu (III) a článok 1 z XII kapitoly v našich konštitúciách, ktorí sa volá: *Misionárska úloha Rádu*.

daného miesta? Ako môžeme milovať národy, ktoré sú nám zverené, keď myslou a srdcom sme už niekde inde? Existuje reálne nebezpečie, že začína vznikať „poslušnosť pod podmienkou“: „Som ochotný spraviť to, o čo ma žiadaš, ale pod podmienkou, že to nebude trvať príliš dlho!“ Aj v týchto prípadoch nesmieme zabúdať na postavy bratov, ktorí roky žijú v podmienkach úplne odlišných od podmienok kde vyrastali a napriek tomu sú ochotní pokračovať vo svojej službe až po smrť. Oblasti, ktoré posielajú bratov do iných krajín s úlohou prvej evanjelizácie, či s úmyslom podporiť miestne cirkvi, sa musia snažiť týchto bratov aj primerane podporovať, aby sa necítili osamelí a ponechaní sami na seba.

1.3 Nosiť vo svojom srdci projekt pre svojich ľudí

8. U kandidátov z mladých Štruktúr Rádu vidím veľmi silnú túžbu po tom, aby jedného dňa mohli zakotviť na brehoch severných provincií, aby tam potom mohli zostať natrvalo. Sú niektorí, čo sú presvedčení, že keď sa stali kapucínmi, získali tým právo na vyššie štúdium či špecializáciu na nejakej univerzite. Je však zremé, že s tým nemôžeme súhlasiť, pretože nie sme agentúrou na dosiahnutie vyššieho sociálneho postavenia. Rád samozrejme nie je proti tomu, aby sa zabezpečila primeraná formácia tým, ktorí sú určení pre formáciu, vyučovanie alebo na nejakú inú službu v bratstve. Ak sa nestaneme nositeľmi globálnych projektov smerujúcich k zlepšeniu životnej úrovne a viery pre všetkých ľudí, staneme sa ľahko obeťami egoizmu veľmi úzkeho spoločenstva. Nestávame sa bratmi len pre nás samých a už vôbec nie preto, aby sme si vylepšili životný štandard, ale preto, aby sme žili našu bratskú charizmu a svedčili o nej medzi ľuďmi všade tam, odkiaľ pochádzame alebo tam, kde sme z Božieho vnuknutia, či prostredníctvom svätej poslušnosti boli poslaní, zdieľajúc sociálne podmienky jednoduchých a chudobných ľudí. A ak budeme poslaní na vyššie štúdiá, tak je to len preto, aby to bolo na osoh ľuďom, ktorí nám budú zverení. Inak to nemá zmysel.

1.4 Prejsť z osobných plánov na bratské plány

9. V Oblastiach, kde sú málo početné povolania a kandidáti majú niekedy už vyšší vek, vidím silné tendencie vidieť voľbu nášho života ako spôsob seberealizácie. Nebezpečenstvo spočíva v tom, že každý sa snaží realizovať len svoje vlastné životné plány bez toho, aby sa usiloval o spoločné plány bratstva. A tak sa často stáva, že je prehnane zdôrazňovaný osobný rozmer s tendenciami k individualizmu ba až narcisizmu. Kto sa rozhodne pre náš spôsob života, má byť vedený k tomu, aby si uvedomil reálnu formu života, ktorého sa vzdal, iba tak bude môcť vedome prijať a vykonávať tú novú. Zverenie sa do bratstva, vyslovené v momente profesie evanjeliových rád, vyžaduje skutočnú cestu decentralizácie, prechod z môjho osobného životného plánovania na plán, ktorý má bratstvo. V tomto kontexte sa môže hovoriť aj o všetkých tých idealizáciách našej charizmy, ktoré slúžia ako alibi pre tých, čo by chceli žiť bratstvo len s niektorými a nechcú prijať reálne bratstvo zložené z bratov ktorých nám dal Pán. Často sa stáva, že ten kto k nám prichádza po tom, čo zažil obrátenie a nestrávil dostatočne dlhý čas pod dobrým vedením, má tendenciu vracieť sa späť k formám a víziám života, ktoré nie sú v zhode s našim ideálom života. Voľba pre náš život sa potom stane akýmsi mostíkom, alebo stupienkom pre niečo, čo nám je úplne cudzie. Toto sa stáva možným, pretože časť z nás samotných nemá dostatočne

jasné, čo vlastne od nás očakáva alebo preto, že chýba odvaha napomenúť brata, o ktorom sa zdá, že prijal náš spôsob života len veľmi povrchno.

1.5 Bratia nech pracujú

10. Tu a tam sa vynára aj jasné odmietanie manuálnej či domácej práce. Máme tak veľa zamestnancov, že si už od prvých rokov našej formácie postupne zvykneme vo všetkom sa nechať obsluhovať. Jedni to robia preto, aby sa mohli naplno venovať pastoračnej práci, zatiaľ čo druhí to robia kvôli právnemu zaneprázdneniu a serióznemu prístupu k štúdiu. V týchto prípadoch však na to vždy najviac doplatí bratský život, pretože sa obmedzí len na spoločnú modlitbu a jedlo, ale všetko ostatné je zverené iným. Toľko zamestnancov potom nevyhnutne sťažuje redimenzáciu (úpravu, čo do počtu našich štruktúr) našich prítomností a vďaka plateným zamestnancom zdá sa nám možné ťahať aj s maličkým počtom bratov. To, čo sa však takýmto spôsobom ničí a zabíja je svedectvo bratstva. Ako reagujeme na opakované odporúčania PRR a iných dokumentov Rádu o tom, že je treba, aby všetci bratia vzali na seba časť domácich prác?

2. Aký je zmysel nášho spôsobu života?

2.1 Darovaný život

11. Aký je náš ideál života, ak nie úplné a bezpodmienečné odovzdanie seba samých Bohu a celému ľudstvu? Úprimne sa pýtajme: čo dáva zmysel nášmu spôsobu života? Vo formule sľubov hovoríme: „Pretože Pán mi vnukol, aby som nasledoval z blízka Evanjelium v stopách nášho Pána Ježiša Krista ... sľubujem Bohu a ... zverujem sa celým srdcom tomuto Bratstvu“. To čo je dôležité a čo charakterizuje náš spôsob života je úplné a bezpodmienečné darovanie seba samého. Aký zmysel má hovoriť o zasvätení sa, ak potom kladieme podmienky a vyhradujeme si priestor, čas a miesto na ktoré nám nik nemôže siahnuť, kritizovať a kontrolovať? Ja verím, že rešpektujúc vnútorný život každého jedného z nás, bratstvo môže a musí žiadať od každého jednotlivého brata, aby žil do hĺbky to, čo sľúbil. Tri sľuby zahŕňajú všetky sféry života, pretože sa týkajú slobodnej sebarealizácie (poslušnosť), majetku (bez vlastníctva) a afektívneho života (čistota). Zasvätenie hovorí, že sme sa zriekli a vyčlenili Bohu a bratom nielen nejakú časť, ale celý náš život.

2.2 Nasledovať stopy Jeho milovaného Syna, nášho Pána Ježiša Krista

12. Pokorný a chudobný sv. František neprestal nikdy poukazovať na potrebu nasledovať Krista, ako jediný spôsob na dosiahnutie Trojjediného Boha.⁹ Stávať sa podobný tomu, ktorý bol bohatý, ale zriekol sa seba samého a prijal prirodzenosť sluhy (por. Flm 2, 7), znamená mať pred očami to, čo náš Pán hovoril o sebe samom: „Neprišiel som, aby som sa dal obsluhovať, ale aby som slúžil a položil svoj život ako výkupné za

⁹ Por. Sv. František, *List generálnej Kapitule a všetkým bratom*, 62, Františkánske Pramene 233.

mnohých“ (Mk 10, 45). Prichádzajú mi na myseľ slová nášho sv. Pia z Pietrelčiny, ktorý hovoril, že milovať sa učí pod krížom. Cesta kresťanskej sebarealizácie musí prejsť procesom vyprázdnenia (zrieknutia sa): „Kto stratí svoj život pre mňa a pre Evanjelium, zachráni si ho“ (Mk 8, 35). Pripomeňme si aj to dôležité tvrdenie z Evanjelia, kde sa hovorí, že nik nemá väčšej lásky ako ten, kto položí svoj život za toho, koho miluje (por. Jn 15, 13). Prijat' Evanjeliový život znamená rásť v láske a v schopnosti darovať samého seba, a tiež učiť sa milovať bez toho, aby sme sa niekedy stiahli späť.

2.3 Podľa príkladu Františka

13. Z toho vyplýva, že jednou z hodnôt, o ktorú je potrebné sa usilovať je ochota, aj keď nás to čosi stojí. Majme na pamäti, čo sv. František píše v Liste celému Rádu: „Nič zo seba si nenechávajte pre seba, aby vás celkom prijal Ten, ktorý sa vám celý dáva.“¹⁰

Na prahu osláv ôsmej storočnice od Prvej reguly schválenej pápežom Inocentom III si pripomeňme, ako František dospel k tomuto spôsobu života po dlhom rozhodovaní a hľadaní, ktoré ho priviedlo až k úplnému zrieknutiu sa seba samého. Na začiatku sa vyhýbal malomocným, pretože mu spôsobovali horkosť a pociťoval z nich odpor, neskôr však vďaka Božiemu zásahu pri stretnutí s nimi pociťoval súcit¹¹. Nastala v ňom premena, ktorá ho otvorila a otočila o tristošesťdesiat stupňov: úplne pre Boha a pre bratov. Nie je možné dospieť ku schopnosti nedržať si nič pre seba, ak neprejdeme hlbokým a niekedy aj veľmi bolestivým procesom premeny. Ale náš život sa stane pekný a zmysluplný len ak vychádzame z tohto rozmeru nepodmieneného darovania sa, rozmeru, pre ktorý je sa treba vedome rozhodnúť.

Musím však pripomenúť, že nechýbajú aj takí, ktorí svojim životom vydávajú svedectvo plnej vernosti v službe a pomoci ľuďom, ktorí sú im zverení a to napriek tomu, že žijú vo veľmi ťažkých podmienkach. Stretol som aj mladých bratov, ktorí mi povedeli: „Minister, sme pripravení vyštartovať na misie kde nám povieš!“ Kapucínska reforma bola charakteristická tým radikalizmom, o ktorom som hovoril vyššie a ktorý nám pripomína aj samotná Cirkev: ísť tam, kam nik iný nie je ochotný ísť¹², a urobiť to s radosťou¹³. Len srdce, ktoré miluje a chce dobre aj pre najopustenejšieho brata či sestru, je schopné to spraviť.

3. Aké sú hodnoty, ktoré treba dať novým kapucínskym generáciám?

14. Aby bol rozmer bezpodmienečného sebadarovania pochopený do hĺbky, iniciácia (zasvätenie) do nášho života musí byť centralizovaná na odovzdávanie presných hodnôt a musí sa pozastaviť nad spôsobmi a časmi tohto odovzdávania. Formácia tiež vyžaduje presné overovanie a kontrolu toho, čo bolo odovzdané. A nemá zmysel hovoriť o

¹⁰ *Tamtiež*, 37, Františkánske pramene 221

¹¹ O tejto veci por. PIETRO MARANESI, *Facere Misericordiam*, Assisi 2007

¹² Výrok Pia XII adresovaný Kapucínom v roku 1949 je zachytený v článku od GIUSEPPE SCALVAGLIERIHO v *Laurentianum*, 48 (2007) 3, 337-476.

¹³ Slová ktoré mi povedal pápež Benedikt XVI na osobnej audiencii 5 januára 2007.

odovzdávaní najdôležitejších hodnôt nášho života, ak medzičasom nie je badať silnú potrebu a túžbu skonkrétnovať tieto hodnoty v každodennom živote celého bratstva, ako i v živote každého jednotlivého brata. Neexistuje nič viac deformačné, ako nedostatok súladu medzi hovoreným a žitým zo strany formátorov, ale aj zo strany nás všetkých, ktorí sme koniec koncov formátori, pretože formujeme príkladom nášho života. Toto je pole, na ktorom sa nedá zaujať neutrálna pozícia: alebo sme formátori alebo sa staneme deformátori!

3.1 Rozhodnutie sa pre bratský život v minorite.

15. Hlavným zmyslom nášho spôsobu života je zasvätenie, dar samých seba. Každé gesto a každý skutok dostáva význam vychádzajúci z nášho zasvätenia. Treba však povedať, že spôsob jeho realizácie sa nedá vymeniť za žiadny iný. Jedná sa o bratskú identitu v minorite, vzácne dedičstvo po sv. Františkovi. Tento aspekt bol dostatočne prehĺbený a rozvíjaný v posledných desaťročiach a bolo podniknutých viacero krokov u najvyšších cirkevných autorít na dosiahnutie uznania našej charizmy, ktorú nám zanechal sv. František. Kto sa rozhodne pre náš život, rozhodne sa v prvom rade pre to, aby bol menší brat. Toto je hlavná voľba, ktorá stojí pred všetkými ostatnými dodatočnými špecifikáciami a členeniami. V Ráde založenom sv. Františkom nie sú kategórie, sú bratia a každý je brat. Z toho vyplýva že bratský život a schopnosti vytvárať vzťahy medzi všetkými bez rozdielu, musí byť prioritou nášho každodenného napredovania. Moji predchodcovia napísali celé strany ohľadom tejto témy a PRR (por. I, 20-22; II,22; IV, 14. 22; VII, 7) ju viackrát náležite objasnili. Avšak prax potvrdzuje, že v Ráde je ešte silná tendencia uprednostňovať a dávať na prvé miesto hlavne formáciu bratov orientovaných ku kňazstvu. V počiatočnej formácii, hlavne počas postnoviciátu, potom zaradenie filozofických a teologických štúdií prakticky uprednostňuje klerikálnu voľbu. Sme Rád bratov, ako to zjavil Pán bratovi Františkovi, dal mu bratov a ukázal mu, že majú žiť podľa sv. Evanjelia¹⁴. Aj naše Konštitúcie hovoria: „Žiť spolu medzi sebou ako menší bratia, je prvoradou úlohou františkánskeho povolania. Preto bratský život musí byť vždy a všade základnou požiadavkou formačného procesu“ (Konšt. 23, 4).

3.2 Kontemplatívny rozmer

16. Sv. František pripisuje svoju cestu obrátenia a začiatok nového evanjeliového minoritného bratstva Božiemu zásahu. Preto neprestane nikdy Bohu vracať to, čo mu patrí, v modlitbe ktorá nadobudne predovšetkým charakteristiky chvály, oslavy, veleby, vďaky a vzdávania slávy. A František nikdy neprestal pozývať svojich bratov, aby robili to isté a toto pozvanie rozšíril aj na všetky národy, vládcov a všetky stvorenia. Je si vedomý lásky, ktorá ho objíma a zaplavuje v každom momente jeho existencie a preto si vymýšľa stále nové spôsoby, ako ju ohlasovať a snažiť sa povzbudiť čím väčší počet mužov a žien, aby tak robili aj oni. Chvála sa rodí v kontemplácii, v predĺžených meditáciách o veľkých udalostiach, ktoré sa stali v dejinách spásy. Len tak sa dá vysvetliť jeho radostné vyhlásenie: „Ty si všetko, Ty si naše dostatočné bohatstvo!“¹⁵

¹⁴ Por. Sv. František, *Testament*, 16, Františkánske Pramene 116

¹⁵ por. Sv. František, *Chvála Najvyššiemu Bohu*, Františkánske Pramene 261.

Kapucínska reforma vzišla z hlbokej túžby vrátiť sa do pustovní, na miesta v ústraní, ktoré veľmi pomáhajú k osobnému stretnutiu sa s Bohom. Naše Konštitúcie nás už na prvých stranách pozývajú „dať na prvé miesto pred všetko ostatné život modlitby, hlavne kontemplácie“ (Konšt. 4, 3). Tráviť dlhý čas v Božej prítomnosti a dávať mu svoj čas a svoje city neprekážalo, ale skôr oživovalo a prehľbovalo schopnosť vcítiť sa do utrpenia iných a bratia vždy, keď sa vyskytla konkrétna potreba pomoci, nekládli žiadne prekážky, ale s radosťou sa vždy vrhli do služby najnúdznejším. Bez šetrenia sa. Pýtam sa, či zdráhanie sa na poli misií nevyplývajú práve z ochabovania kontemplatívneho rozmeru v našom Ráde. Kto kontempluje Boha ktorý sa nám dal úplne celý, Boha, ktorý je šťastný, že sa nám mohol dať¹⁶, ten nemôže zostať ľahostajný, nemôže zostať so založenými rukami. Z polovičateho života modlitby môže vzísť len polovičatá služba, krehká a nestála, ktorú vzdáme už pri prvej prekážke, ktorá sa vyskytne.

17. „Bratstvá, ale aj jednotliví bratia, kdekoľvek sa nachádzajú, nech dávajú vždy na prvé miesto ducha a život modlitby, tak ako to od nás vyžadujú slová a príklad sv. Františka a tiež aj pravá kapucínska tradícia“ (por. Konšt. 53, 1). Často sa uspokojujeme s účasťou na bratskej modlitbe, s tým, že sa pomodlíme breviár sami, bez toho, aby sme sa snažili spraviť niečo navyše, bez toho, aby sme sa snažili získať ducha modlitby. Tohto ducha modlitby môžeme získať len tak, že ho trpezlivo pestujeme na pôde nášho vnútra. Ako ho môžeme nadobudnúť, keď strácame hodiny a hodiny s tým, čo nám ponúkajú konumikačné prostriedky? Nedá sa dosiahnuť bez schopnosti zriekania sa a bez toho, že máme úplne jasné, čo sú priority nášho života.

3.3 Blízki chudobným

18. Naše Konštitúcie neúnavne zdôrazňujú dva základné aspekty nášho františkánskeho spôsobu života v chudobe: „Pestujeme radikálnu osobnú aj komunitnú chudobu, spolu s duchom minority“ (Konšt. 4, 3). V nasledujúcom odstavci čítame: „Zatiaľ čo udržujeme medzi sebou rodinné vzťahy, ako bratia, zdieľajme s radosťou život s chudobnými, slabými a chorými a strážme si našu charakteristiku – že sme bratia všetkých ľudí“ (Konšt. 4, 4).

To čo hovoria naše Konštitúcie je jasný odraz toho, aká bola vôľa sv. Františka vyslovená s veľkou vážnosťou v rôznych miestach Nepotvrdenej Reguly: „Všetci bratia nech sa všemožne snažia nasledovať pokoru a chudobu nášho Pána Ježiša Krista a nech pamätajú na to, že podľa slov apoštola nám zo všetkých vecí na svete nie je povolené vlastniť nič, iba potrebné jedlo a oblečenie. A s tým máme byť spokojní.“ A v zápätí na to sv. František dodáva: „A bratia majú byť radi, keď žijú medzi nevýznamnými a podceňovanými ľuďmi, medzi chudobnými a slabými, medzi chorými a malomocnými a medzi žobrákmi na cestách“¹⁷. Jeho slová vychádzajú z osobnej skúsenosti, keďže zažil na vlastnej koži, čo znamená priblížiť sa k malomocným a mať s nimi súcit¹⁸. Stotožňujúc sa so skúsenosťou sv. Františka, choďme aj my k „malomocným“ našich čias a majme s nimi súcit“ (VII PRR, 2a). Chudobní sú málokedy príjemní a je prirodzené pociťovať vo svojom vnútri tendenciu

¹⁶ H.U.von Balthasar, *Duch a Inštitúcia*, Brescia 1980

¹⁷ Sv. František, *Nepotvrdená regula*, IX, Františkánske Pramene 29-33

¹⁸ Por. Sv. František, *Testament*, 1-2, Františkánske Pramene 110

vyhýbať sa im, zachovať sa ako kňaz a levita v Evanjeliu (por. Lk 10). A práve preto sme pozývaní k dlhšej ceste nášho obrátenia, aby sme sa naučili byť ich spoločníkmi na ceste a aby sme zmierňovali ich utrpenia. Ak sa v našej mysli stále objavuje strach a snaha vyhnúť sa, nakoľko je to možné, každej prítomnosti a spoločnosti tých najchudobnejších a opustených našej doby a spoločnosti, v ktorej žijeme, tak vyvstáva vážna otázka, akým právom naďalej nosíme meno „menší bratia“?

3.4 Charizma neustálej obnovy

19. Prvotnou a veľmi dôležitou úlohou formácie je „zveľaďovanie bratov a bratstiev tak, aby sa náš život stával zo dňa na deň stále viac podobný svätému Evanjeliu a františkánskemu duchu, podľa potrieb miesta a času“ (Konšt. 22, 1). Toto všeobecné vyhlásenie našich Konštitúcií v sebe zahŕňa jednak čas počiatkovej formácie, ako aj špeciálnu a permanentnú formáciu. Napredovanie predpokladá rast. Samotný text Konštitúcií potom hovorí o „celistvej formácii“ kladúc dôraz na to, že musí byť obsiahnutá celá osoba. My kapucíni sme vznikli ako reformné hnutie so silným dôrazom na radikálnosť, takže snaha o neustálu obnovu by mala byť zakorenená v našej DNA! Bezpochyby o tom hovoria aj naše Konštitúcie: „Ak chceme ponúkať jasné svedectvo takéhoto života, musíme sa neustále obnovovať.“ (Konšt. 15, 1) Koľkí z nás vedia o tom, že naše Konštitúcie majú celú jednu kapitolu, siedmu, ktorá má názov: „Život pokánia bratov“? Jednou z kľúčových vlastností, ktoré sú typické pre našu reformu je prísnosť. „Nášmu Rádu je charakteristický duch pokánia v prísnom spôsobe života; podľa príkladu Krista a sv. Františka sme si totiž zvolili prísny a strohý život“ (Konšt. 101, 5). Kde sa nachádza naše rozhodnutie pre úzku cestu, keď sa sťažujeme hneď ako nám niečo chýba alebo keď nie je hneď uspokojená naša túžba vlastniť ten či onen najmodernejší nástroj? Siedma Plenárna rada rádu vyžaduje od všetkých bratstiev, aby sa snažili o „úprimné prehodnotenie nášho štýlu života a o účinnú solidaritu, vyhýbajúc sa zbytočnému plytvaniu, prehnanému používaniu áut a iných moderných technických pomôcok, a stále prehodnocovať, či to, čo vlastnime je naozaj nevyhnutne potrebné pre poslanie vyplývajúce z našej charizmy“ (VII PRR, 26).

4. Akým spôsobom odovzdať tieto hodnoty v počiatkovej formácii?

20. Ciele počiatkovej formácie sú formulované jasným a uceleným spôsobom v našich Konštitúciách v bode 25, kde sa uvádza, že kandidáti pod vedením formátorov, sú progresívne vovádzaní do františkánsko evanjeliového života. Celistvosť tohto procesu iniciácie (zasväcovania) bude objasnená v nasledujúcich riadkoch spolu s jednotlivými etapami: postulát, noviciát a postnoviciát. Toto predpokladá neustálu a bezhraničnú otvorenosť voči Bohu, bratstvu a celému svetu. Ak posledným cieľom počiatkovej formácie je odovzdanie sa bezhranične a bez podmienok nasledovaniu Krista po stopách sv. Františka, rôzne etapy musia slúžiť predovšetkým k tomuto cieľu. Tam, kde sú badateľné problémy pri dosahovaní týchto výsledkov, je nevyhnutné znovu prehodnotiť a znovu upraviť spôsoby ako dosiahnuť ducha odovzdanosti v celom rozsahu. Ešte raz treba pripomenúť základný princíp, a to nevyhnutnosť mať rovnaký výchovný program pre všetkých kandidátov počas všetkých troch etáp počiatkovej formácie.

21. Chcel by som objasniť moju predstavu, pretože sa obávam, že akonáhle sa naznačia zmeny pre určité formačné fázy, hlavne čo sa týka etapy postnoviciátu, začneme sa strácať v dlhej a bezpredmetnej diskusii o tom, či by táto etapa mala alebo nie, obsahovať štúdium filozofie, ako prípravy na teológiu. Jadrom problému nie je toto, ale predovšetkým náš spôsob, ktorý nám lepšie dovolí dosiahnuť cieľ uvedený hore: odovzdanosť v celom rozsahu. Oporným bodom aj v tejto etape musí byť rehoľné zasvätenie a profesia nášho života a nie príprava na výkon špecifických úloh alebo/a služieb.

22. Netreba tu vymýšľať nič nové, ale jednoducho zdôrazniť a patrične vyniesť na svetlo to, čo ponúkajú naše Konštitúcie. Sú tam v skutočnosti prvky, ktoré boli vsunuté zámerne a ktorých význam ešte nebol celkom obsiahnutý. Mám na mysli najmä časť, kde Konštitúcie hovoria o počiatkovej formácii v kategórii iniciácie (zasväcovania).

4.1 Proces iniciácie (zasväcovania)

23. Naše Konštitúcie rozlišujú tri etapy formačného procesu, ktorý musí mať dopad na celý náš život: iniciácia do nášho života, špeciálna formácia a permanentná formácia. Zasväcovanie sa orientuje na rehoľné zasvätenie podľa špecifik nášho spôsobu života a progresívne zaradenie sa do nášho bratstva cez postulát, noviciát a postnoviciát (Kon. č. 27). Zasväcovanie do nášho života si kladie za úlohu byť bratia, zatiaľ čo špeciálna formácia si kladie za úlohu konanie bratov. Pod špecifickou alebo špeciálnou formáciou Konštitúcie chápu proces počiatkovej prípravy k apoštolskému životu, ktorý je každý z nás volaný vykonávať buď v posvätnom ráde alebo v aktivite odborného charakteru, rôzne ponímanej.

Výraz iniciácia bol uvedený do Konštitúcií roku 1968 a bol vybraný schválne v analógii s „kresťanskou iniciáciou“. To ale znamená, že hlavný dôraz vo formačnom procese je daný na odovzdávanie a progresívne osvojovanie si hodnôt a základných postojov nášho života, hodnôt ktoré som tu hore načrtnol, aj keď len v krátkosti. Centrom pozornosti formátora nesmie byť konštatácia o tom, čo kandidát pozná ohľadom formy nášho života so všetkými historickými súvislosťami, ale predovšetkým nakoľko si to osvojil. Formačný proces nevyhnutne nesie so sebou proces zmeny, čiže prispôbenie sa vzoru života, ktorý je ponúknutý samotným Kristom svätému Františkovi. Františkánsko kapucínska charizma nie je niečo abstraktné: sú to jednotlivé osoby, ktoré ju stelesňujú. Koľkí z nás objali tento život lebo stretli brata, ktorý ich hlboko oslovil! Odtiaľ sa zrodila túžba objasniť ten istý spôsob života. Toto sa nestane za jeden deň, ale si vyžaduje proces, ktorým treba prejsť progresívne a kde je tiež nevyhnutné nechať sa viesť. Z tohto dôvodu má byť iniciácia dimenzia počiatkovej formácie ďalej prehĺbovaná: musíme vypracovať celkovú víziu procesu, ktorý bude ponúknutý vo vízii dosiahnuť pevné prispôbenia sa našej charizme. Je potrebné načrtnúť spôsoby tohto progresívneho procesu spôsobom, aby rôzni činitelia formácie, ministri a formátori, poverení v rôznych etapách počiatkovej formácie, disponovali účinnými a pevnými opornými bodmi k výkonu ich služby.

24. Formátorovi náleží veľká zodpovednosť. Výzva, ktorú má pred sebou, nie je maličkosť a treba na ňu pozerať aj z hľadiska krásy tohto procesu. V podstate sa jedná o uvedenie niekoho do formy života, ktorá bola osobne objatá a ktorá naplňuje hrdosťou. Formátor je volaný vykonávať v pravom slova zmysle psychické a duchovné otcovstvo, napomáhajúc procesu rastu tak, že nechá každému čas na osvojenie a dozretie a zasiahne, keď sa jedná o napravenie procesu a dá nový impulz kandidátovi k novej etape. Jedná sa nevyhnutne o progresívny priebeh, ktorý musí ponúknuť postupné výzvy tomu, kto sa

vydal na túto cestu. Formácia bude musieť byť nastavená spôsobom, aby dovolila reálny rast v afektívnej vyzretosti, v „dospelej“ viere a v zvnútornení hodnôt. Iniciácia prináša so sebou aj aspekt experimentovania, momenty, v ktorých sa brat vo formácii konkrétne konfrontuje s rôznymi aspektmi, o ktorých sa hovorilo. Nikdy nezabudnem na zážitok, ktorý bol pre mňa obohacujúci a to mesiac, keď som bol pozvaný žiť spolu s bezdomovcami v Zurichu počas môjho formačného procesu. Miestami sa mi zdalo, že to nezvládnem, pretože sa vytrácalo kľudné a chránené prostredie kláštora, a tiež stretnutie chudobného už nie pod rúškom romantizmu, ale ako osobu v seriózných problémoch, často poznačenú vo všetkých rozmeroch jej bytia. Ďakujem mojím vtedajším formátorom, ktorí nám pripravovali túto skúsenosť a následne nám pomáhali uvedomiť si prejdenú cestu. V tomto zmysle formačný proces musí obsiahnuť znaky opravdivého a pravého procesu a vylúčiť každú formu rozdrobovania.

25. Pre formátorov rôznych etáp je dôležitá možnosť oprieť sa o bratstvo, ktoré sa má cítiť zainteresované a spoluzodpovedné vo formačnej úlohe. Povinnosť iniciácie a počiatočnej špecifickej formácie prislúcha celému bratstvu. Je teda úlohou ministrov venovať zvláštnu pozornosť pri tvorení bratstiev, v ktorých sa realizujú jednotlivé etapy iniciačného procesu nášho života. Zdá sa mi tiež užitočné pripomenúť ministrom, aby s veľkou pozornosťou a dôslednosťou sledovali všetky osoby zapojené v procese počiatočnej formácie.

26. Naša legislatíva nám ukazuje tri presné etapy iniciácie do nášho života: postulát, noviciát a postnoviciát. Každá z nich sleduje vlastný cieľ a buduje základ, na ktorom stavia ďalšia etapa. Cieľom zostáva večná profesia, veľkodušné zasvätenie celého vlastného života Bohu v Ráde. Rozhodnutie urobiť tento krok, musí prameniť z neúnavného navštevovania Tajomstva Božej lásky zjaveného v Ježišovi Kristovi. Toto rozhodnutie nemôže byť nič inšie, ako veľkodušná odpoveď, ktorú povoláný cíti, aby dal Tomu, ktorý ho od počiatku predišiel aktom lásky, ktorá je veľkorysá a bez podmienok. To znamená, že formačný proces by mal prijať, správnym a progresívnym spôsobom, charakter mystagogického (zjednocujúceho sa s Kristom, pozn. prekl.) procesu. Niekedy sa pýtam, či pri neustálom odkladaní zloženia večnej profesie kandidát v základe neostal zameraný na seba, neschopný uchopiť Krista, ktorý sa nám dal v plnosti svojho gesta lásky. Obava stratiť čosi, z horizontov života, ktoré sa nedajú okúsiť, pretože rozhodnutie ktoré sa odo mňa žiada je definitívne, znovu odhaľuje pripútanosť samých k sebe, chýbajúci prechod od „ja“ ku Kristovmu „ty“. Mnohé odchody v období prvej profesie môžu nájsť svoju hlbokú príčinu v skutočnosti, že obdobie procesu iniciácie podstupuje silný úder zastavenia a prioritá sa kladie na štúdium úvodných teologických matérií. Nestačí vsunúť pár mesiacov (alebo aj rok) pred večnou profesiou, aby sa oživil mystagogický proces. Rozdrobenie nemôže priniesť nič inšie, ako problematické a nezrelé ovocie.

4.2 Osobné sprevádzanie

27. Iniciačný proces je ponuka daná všetkým kandidátom nášho života v rôznych etapách procesu počiatočnej formácie. Vyžaduje si mať podporu osobného sprevádzania, nakoľko spôsob osvojenia a začlenenia sa tak, ako to bolo podané, sa mení s každým jednotlivcom. To platí pre kandidátov, ktorí prichádzajú k nám v dospelom veku, ako aj pre tých v mladšom veku. Kto si vyberie náš život, je volaný zanechať za sebou všetky afektívne veci a veci sebarealizácie, aby ich objal nanovo, ale nie vždy zaraz tým istým spôsobom. Tento načrtnutý prechod môže aj nenastať, aj keď kandidát na oko môže budiť dojem, že sa patrične prispôbil všetkým postojom, ktoré sa od neho vyžadovali. Osobné

sprevádzanie dovolí kandidátovi vnieť do života výzvy prítomné v každom kroku, ktorý mu ponúkne formátor s vedomím, že len vonkajšie prispôsobenie ho nebude môcť nikdy uspokojiť. Takisto sa naučí identifikovať úskalía, ktorých prekonanie je pre neho najťažšie, ale naučí sa aj lepšie poznávať seba samého a vychutnať vo vlastnom vnútri krásu cesty, ktorá mu bola ponúknutá. Je nevyhnutné, aby si bo vedomý, čo chce robiť vo svojom živote na základe povolania, s ktorým sa na neho obrátil Pán.

28. Formačný proces vyžaduje, aby v ňom boli presné vyhodnotenia prežitého obdobia každého jedného kandidáta. Sprevádzanie im umožní uvedomiť si uskutočnené osvojenie uvedených hodnôt a konštatovať, či už poznačili ich život, ich rozhodnutia, ich spôsob myslenia a konania. Sceliť a upevniť nové hodnoty vyžaduje trpezlivý, pomalý, progresívny proces. Preto sa nedá uspokojiť skutočnosťou, že sa niekto stane výborným vykonávateľom toho, čo mu je predložené. Poslúchnuť všetko, čo sa vyžaduje nemusí nevyhnutne odhaliť to, čo z nášho života sa v srdci kandidáta usadilo. Tu nachádzam ako absolútne geniálne to, čo nám zanechal sv. František, keď hovorí o poslušnosti plnej lásky. Úplne obracia náhľad na vec a robí kvalitatívny skok s obrovským významom. Poslušnosť neraz znamená jednoduché vykonanie príkazu, čo môžem robiť aj bez vnútorného presvedčenia o tom, čo sa odo mňa žiada. V najlepšom prípade súhlasím a urobím požadovanú vec s dôverou v toho, kto ma o to žiada. Z pasívneho sa stanem aktívny! Osvojím si to, čo v prvom momente mi pripadalo ako aktivita mimo mňa. Sv. František v treťom napomenutí vysvetľuje svoj postoj, na ktorý dobre poukazujú a ktorý rozoberajú aj naše Konštitúcie (Konšt. 164-167). Ponúkajú nám spôsob poslušnosti, ktorý presahuje jednoduché vykonanie tak, že zainteresovaní zoberú na seba osobnú iniciatívu.¹⁹ Nečakám, kým budem o niečo požiadaný, ale práve preto, že som pozorný na potreby, ktoré vidím, stanem sa iniciatívnym a ponúknem sa. Stanem sa konštruktívnym v konfrontácii s jednotlivým bratom, ako aj s celým bratstvom. Sú aj takí, ktorí neberú na seba nikdy žiadnu iniciatívu zo strachu neurobiť chybu, a neskôr neniesť za to zodpovednosť. Toto je veľmi nebezpečné, nakoľko to znamená, že niekto sa rozvíja len a len v znamení strachu. Stačí sa zamyslieť nad podobenstvom o talentoch, ako ho opisuje Lukáš! (por. Lk 19). Skutočne sa treba pozastaviť nad tým, keď kandidát nejaví žiadne zvláštne známky záujmu o našu históriu, o jednotlivých bratov alebo o diela Provincie. Bude síce prítomný fyzicky, ale nikto nevie, kde sa nachádza jeho srdce!

29. V prvom rade je na zodpovednosti zodpovedného formátora jednotlivej špecifickej etapy, viesť kandidáta na ceste integrácie dôležitých hodnôt našej špecifickej formy života. Je jeho úlohou predstaviť mu métu, ktorú má dosiahnuť a spôsoby procesu, ako sa k nej dostať. On sám je viac ako len neutrálny pozorovateľ, nakoľko zapája vlastnú osobu a svoje vlastné životné rozhodnutie v delikátnej úlohe, ktorá mu bola zverená. Presvedčený o znamenitosti nášho spôsobu života, nebojí sa ponúknuť bratovi, ktorého sprevádza, nové výzvy vo vízii méty, ku ktorej smeruje. Ak mu záleží na raste kandidáta, nezaváha, ak to bude potrebné, žiadať od neho, aby zanechal svoju strnulosť. Ako som naznačil vyššie, formátor je volaný vykonávať otcovstvo, nakoľko jeho úlohou je napomáhať ľudskému a duchovnému rastu mladíka, ktorý mu je zverený. V tomto zmysle sa mi zdá, že sa jedná o fascinujúcu úlohu a o veľkú zodpovednosť. Dnes sa mnohí boja prijať takúto úlohu. Obava nepochádza len z faktu považovať sa za nedostatočne pripravených na takúto úlohu, ale snáď viac z odstupu, ktorý sa nachádza medzi nimi a ostatným bratstvom. Neistota formátora mnoho krát nie je nič inšie, ako len odraz toho,

¹⁹ Por. Sv. František, III Napomenutie, FP 148-151. Por. o argumente Giovanni SALONIA – La Via della vita. Genesi e quarigione dei legami fraterni, Bologna 2007

čo je celé bratstvo. Nestačí nadobudnúť profesionálnu pripravenosť, ak bratstvo ako také, zdá sa, stratilo buzolu a prechádza hlbokou krízou identity. V tomto zmysle formátor nemôže nahradiť medzery celého spoločenstva. Týmto chcem povedať, že kríza formátorov je vždy aj krízou celého bratstva. Musíme ešte veľa urobiť, aby sme vylepšili špecifickú prípravu formátorov, vybavili ich potrebnými ľudskými a duchovnými nástrojmi, ale to nestačí. Zodpovedným rôznych štruktúr by som chcel pripomenúť, ako veľmi je dôležitá permanentná formácia, v zmysle procesu neustálej obnovy nášho života. V tomto zmysle sa mi zdá evidentné, že mnohé ťažkosti s ktorými sa stretávame na úrovni počiatocnej formácie, nie sú ničím iným, ako odrazom krízy, ktorá pretrváva v inej úrovni. Odtiaľto by malo vzísť poznanie, že všetci sa nachádzame pred výzvou celej problematiky a že sa jedná o zodpovednosť, ktorá sa týka všetkých. Nebojím sa bratov, ktorí tvrdia, že Rád prechádza krízou identity, ale tých, čo sú apatickí a zanechali každé snaženie a netrápia sa ani o minimálne napredovanie k novým horizontom. Formátorom dlžíme veľa vďaka a celý Rád sa musí cítiť zaangažovaný pomôcť im tým, že vytvorí podmienky, aby mohli spokojne vykonávať svoju prácu.

5. Etapy procesu počiatocnej formácie – niektoré poznámky

30. Priviesť kandidáta až k trvalej profesii, veriť, že nastalo u neho postupné prijatie našich hodnôt a že je konečne v stave prežívať svoj život a rozhodnutia vychádzajúce zo svojho zasvätenia sa Bohu v našom bratstve vyžaduje, popri spôsoboch, ktoré boli vyššie obsiahlo predstavené, aj potrebný čas, aby sa tak mohlo udiť. Naše Konštitúcie múdro určujú tri etapy s minimálnou dĺžkou trvania 5 alebo 6 rokov: postulát, noviciát, postnoviciát. Skutočnosť sa stala veľmi komplexnou a my dnes nemôžeme urobiť iné než rozlíšiť ohľadom časov, potrebných k uskutočneniu procesu počiatocnej formácie. Ešte raz pripomínam, že tento list nemá v úmysle zaoberať sa všetkými otázkami a ťažkosťami, ktoré sa ukazujú počas tohto procesu, ťaží ma však potreba osvetliť niektoré problematiky a poukázať na niektoré kľúčové body, v ktorých je Rád volaný osvojiť si rozhodnutia, ktoré by tento proces nasmerovali iným smerom.

5.1 Postulát

31. Zaoberajúc sa obdobiami počiatocnej formácie Rádu musíme brať do úvahy dva základné údaje: sú tu geografické oblasti – spravidla severské – v ktorých ten, kto k nám prichádza robí tak zväčša v dospelom veku, majú za sebou viac menej dlhý čas života a hľadania, zatiaľ čo v iných – ide väčšinou o južanské geografické oblasti – nachádzame formu seminárneho typu, kde mladí k nám prichádzajú okolo dvadsiateho roku života, ak nie skôr. Z rozličných dôvodov je v oboch prípadoch vnímaná potreba predĺžiť trvanie formačného obdobia, ktoré predchádza noviciátu. V severských krajinách k nám mnohí kandidáti prichádzajú po skúsenosti konverzie (obrátene) a po dlhom čase absencie v akejkolvek náboženskej praxi. Preto sa tu urgentne vníma potreba primeraného katechetického formačného procesu a postupného osvojenia si základných náboženských hodnôt. V južanských geografických oblastiach sa z dôvodu dosť nízkeho veku kandidátov vníma potreba napomáhať procesu dozrievania, ktoré by neskôr osobe umožnilo robiť uvedomelé a zodpovedné rozhodnutia. Niektoré Oblasti Rádu, myslím zvlášť na Indii, preto stanovili popri čase kandidatúry dva roky postulátu a ešte rok prenoviciátu. Z viacerých dôvodov sa zdá byť potreba predĺženia časov, ktoré predchádzajú noviciátu spoločnou požiadavkou všetkých Oblastí Rádu. Voľba intenzifikácie tohto obdobia a jeho odlišenia, pokiaľ ide o formačné postupy, je veľmi chvályhodná a potrebná. Celá táto fáza

má byť v prvom rade zameraná na rozlíšenie povolania a ten, čo žiada byť prijatý do noviciátu, musí byť v stave plne si byť vedomý, čo žiada. Niektoré Oblasti, práve s cieľom predĺženia obdobia rozlišovania a pomoci zdravému dozrievaniu pred vstupom do noviciátu, zvolili absolvovať štúdium filozofie v čase obdobia postulátu. Treba sa pýtať, či nie je vhodnejšie uskutočňovať ten istý zámer prostredníctvom aplikácie a prehĺbenia toho, čo pre túto prvú etapu počiatočnej formácie predkladajú naše Konštitúcie.²⁰

5.2 Noviciát

32. Noviciát sa zdá byť menej problematickou etapou. Je to rozhodne i etapa viac chránená legislatívou Cirkvi. Počas tohto obdobia sú kandidáti intenzívnejšie zasväcovaní do nášho života a majú s ním hlbšiu skúsenosť (Konšt 29). Tam, kde je noviciát spoločný pre viaceré Oblasti, objavujú sa občas ťažkosti ohľadom stanovenia jeho prísnosti. Zdá sa mi, že nebezpečenstvo vo všeobecnosti spočíva v prílišnej idealizácii tejto etapy, čo môže mať za následok považovanie tohto roka za dostatočný k tomu, aby boli položené základy celého nasledujúceho života. Vychádzam pri tom z toho, že na mnohých miestach je nasledujúce obdobie, a teda postnoviciát, v prvom rade zasvätené akademickým štúdiám, zanedbajúc tak dimenziu iniciácie (zasvätenia), vlastnú tejto formačnej etape. Ide tu o problém, ktorý vyžaduje od všetkých serióznu reflexiu. Reflexiu, po ktorej budú musieť skôr či neskôr nasledovať aj adekvátne rozhodnutia.

5.3 Postnoviciát

33. Je dôležité teraz zamerať našu pozornosť na etapu postnoviciátu. Táto etapa je už roky najkontroverznejšou a prináša najviac otáznikov. Možno sme z noviciátu urobili akýsi mýtus v dôsledku čoho sa nasledujúca etapa (postnoviciát) javí dosť nejasne, tak vo svojich obsahoch ako aj v spôsoboch. Postnoviciát treba v prvom rade považovať za obdobie, počas ktorého sú hodnoty osvojené v noviciáte prehľbované a integrované do života každého jednotlivého brata s doživotnou profesiou v podmienkach každodennosti. V skutku, nikto nemôže byť pustený k zloženiu doživotnej profesie, ak tieto hodnoty, okrem ich integrácie do života, nebudú aj posilnené a jednotlivý kandidát nedá dostatočné garancie, že môže s nasadením a vyrovnanie žiť svoje sľuby. Ak je náš život prežívaný koherentne (ucelene, dôsledne) je zdrojom radosti a vyrovnanosti! Nemôžeme nechať bokom overenie, či sa predložené hodnoty naozaj stali súčasťou života časného profesia. Toto zaberie istý čas a vyžaduje si adekvátne formačné spôsoby. Cieľom zostáva trvalé zasvätenie sa a upevnenie v bezpodmienečnom postoji disponibility voči bratstvu pre dobro a rast Božieho kráľovstva.

34. Pri zaoberaní sa touto témou hrozí bezprostredné nebezpečenstvo uviaznutia v sterilnom spore ohľadom spôsobov ako usporiadať toto formačné obdobie. V zásade nejde o diskusiu, či sa počas postnoviciátu majú absolvovať štúdiá alebo nie. Je zrejmé, a nikto to nepopiera, že aj postulát a noviciát sú časom štúdiá. Má ním byť aj obdobie postnoviciátu. Skôr sa treba pýtať: aký druh štúdiá robiť počas postnoviciátu? Naše Konštitúcie štúdium počas tohto obdobia nevyklúčujú; predkladajú toto: *Bratia podľa vlôh a vlastnej milosti nech sa venujú hlbšiemu štúdiu svätého Písma, duchovnej teológie, liturgie, dejín a duchovnosti Rádu a nech vykonávajú rozličné formy apoštolátu a práce, aj domácej. Takáto formácia nech sa však koná vždy s ohľadom na život a trvalé dozrievanie osoby.* (Konšt 30, 3) Je zrejmé, že typ štúdiá, ktoré predkladá naša legislatíva sa v prvom rade zameriava na posilnenie začlenenia do zasväteného života a na prehĺbenie rozličných

²⁰ Konšt 28, 2; por. tiež *Aktá Kongresu o postuláte v Analecta OFM Cap 109 (1993), 475-483.*

aspektov našej charizmy. Konštitúcie ostatne v predchádzajúcom paragrafe prehlasujú, že *v našom povolání má prvé miesto bratský evanjeliový život a preto aj v čase postnoviciátu sa mu má vyhradiť prvé miesto. Všetkým bratom sa poskytuje rovnaká rehoľná formácia – jej dĺžku trvania a spôsob určí minister provinciál so súhlasom definitória.* (Konšt 30, 2) IV Plenárna rada Rádu o tom hovorí nasledovne: *je to obdobie prehlbovania a dozrievania v záväzku, prijatom pri prvej profesii a pripravuje bratov k doživotnej profesii, ktorá je definitívnou voľbou evanjeliového života* (IV PRR, 67). Tieto texty hovoria o štúdiu a o prehlbovaní, ktoré sú zamerané na definitívnu voľbu nášho života; nehovoria o špeciálnej formácii, zameranej na prijatie posvätných rádov (por. Konšt 39). Nezabúdajme, že dôraz sa kladie na skutočnosť, že táto formácia je adresovaná všetkým bratom, nakoľko sú bratmi (kapucínmi); toto znamená, že tento cieľ je základom a vrcholom iniciácie k našej forme života, odhliadnuc od voľby orientovať sa alebo sa neorientovať k posvätným rádom. Faktom však je, nakoľko termín “postnoviciát” je už spoločne zaužívaný v Ráde, že sa zdá byť chápaný hlavne ako nový názov toho, čo kedysi bolo nazývané filozoficko-teologický študentát alebo Seminár.

35. Z toho, čo som sa povedal o tendenciách, ktoré znepokojujú, hodnotách, ktoré treba odovzdať a spôsoboch a časoch ich realizácie, verím, že hlavným argumentom celej diskusie nebude to, či pripraviť alebo nie štúdium počas postnoviciátu, ale skôr to, či spôsoby a časy vo väčšom rozsahu umožnia podporu progresívnej iniciácie do nášho života a k hodnotám, ktoré sú preň základom. A nie je to ani otázka rôznych modelov: skúsenostný alebo seminárny²¹. V tomto zmysle sa musíme snažiť byť veľmi pravdiví, pretože hrozí nebezpečenstvo chcieť súčasne dosiahnuť rôzne ciele: napríklad príprava k večnej profesii a príprava na prijatie posvätných rádov. Neuvedomujeme si, žiaľ, že sa tak prispieva k nedostatku jasnosti, ktorá je na škodu dosiahnutia primárneho cieľa, a to: afektívna zrelosť, „dospelá“ viera a vnútorné prijatie našich hodnôt, čo sú základné predpoklady k pristúpeniu k večnej profesii, ale tiež, ak treba povedať, nevyhnutné podmienky k absolvovaniu vedeckého štúdia filozofie a teológie, s jeho vážnymi a angažujúcimi požiadavkami.

V bode 22 IV PRR sa píše: „Trebá jasne rozlíšiť formáciu ku kňazstvu alebo k profesii. Predovšetkým v prvých rokoch iniciácie musí mať formácia k nášmu životu absolútnu prioritu“. V prípadoch, keď postnoviciátny program aktuálne zahŕňa časť špeciálnej formácie, treba prehodnotiť jeho nastavenie a preveriť do akej miery sa zhoduje s potrebami iniciácie do nášho života v zhode s Konštitúciami; predovšetkým treba pripraviť program, ktorý efektívne uchráni prvoradú súvislosť (vzťah) s rehoľným zasvätením a s našou formou bratského života, zabezpečiac skutočne a vo všetkom rovnakú formáciu všetkým kandidátom.

36. Pred týmito znepokojujúcimi tendenciami, ktoré som menoval na začiatku listu, sa musíme seriózne zamyslieť o ceste, na ktorú sa vydať, aby sme dosiahli cieľ: úplné radostné odovzдание sa bez podmienok v každom kandidátovi k nášmu životu. Týmto listom chcem komunikovať všetkým bratom Rádu to, čo leží na srdci mne a Generálnemu definitóriu, aby sme vyniesli na svetlo momentálne ťažkosti, ale predovšetkým, aby bol zainteresovaný Rád v konštruktívnych úvahách nad spôsobmi, ako dosiahnuť, v zmenených podmienkach, neobmedzenú disponibilitu, ktorá sa mi zdá byť najkrajším ovocím každého procesu zasvätenia. Som si vedomý, že sú Oblasti, ktoré poznajú iné druhy problémov, iné ako boli hore spomínané, ale to čo je dôležité, je možnosť nastoliť prostredie bratskej výmeny na tak delikátnu tému, akou je počiatková formácia. Dialóg sa musí vždy odohrať vo svetle toho, čo sme sľubovali a kde hodláme doviest' osoby, ktoré nás žiadajú objasniť náš

²¹ *Analecta OFM Cap*, 120 (2004) 1043.

spôsob života. Inými slovami, každý z nás je zviazaný mať stále pred očami charizmu, ktorú nám zanechal sv. František a ku ktorej dozrela kapucínska reforma. Nemôžeme sa uspokojiť lacnými riešeniami, stanovenými možno aj prostredníctvom odkazu na zle pochopené kritérium pluriformity. Formy môžu byť rôzne, ale určite nie nízkej hodnoty!

6. Pevné body

37. So všetkými vami chceme viesť dialóg o tom, ako vylepšiť proces počiatočnej formácie vo vnútri nášho Rádu. To ale neznamená znova zadefinovať všetko od znova. To, čo sa píše v Konštitúciách je platné a vyžaduje si, aby bolo vykonané precízne a verne: hlboká vízia Rádu ohľadom iniciácie kandidátov do nášho života ešte nebola pochopená a ani dostatočne prehĺbená. Dôsledkom čoho vo všeobecnosti ostalo nastavenie počiatočnej formácie bezmála tradičné, okrem viac menej okrajových a občasných zásahov. Napriek všetkému, Konštitúcie môžu byť dodatočne obohatené a spresnené. Konštitúcie, zvlášť čo sa týka niektorých aspektov formácie, by mali byť doplnené, aby sa v našom bratstve viac rozvinul zmysel pre spoločenstvo a spoluprácu nie len medzi jednotlivými Oblasťami, ale tiež s centrom Rádu, ktoré by mohlo ponúknuť celému Bratstvo každý možný príspevok k iniciácii kandidátov a k počiatočnej a trvalej formácii bratov. Delikátna oblasť formácie tvorí neustálu výzvu pre všetkých; ak z jednej strany nevyhnutne vyžaduje zodpovednosť ministrov jednotlivých Oblasí, z druhej strane si takisto nevyhnutne vyžaduje zodpovednosť Generálneho ministra, ktorý v tejto veci, spolu so svojim definitóriom, musí plniť osobitnú úlohu animácie a vedenia, ktorej sa nemôže zriecť, nakoľko formácia vlastných rehoľníkov je neodňateľným právom-povinnosťou každého inštitútu.

38. Je dobré upozorniť na potrebu vybaviť Rád konkrétnym *Ratio formationis* alebo „Projektom formácie“, ktorý bude obsahovať ciele, programy a konkrétne procesy celého formačného procesu bratov. Prv, ako sa vložíme do tejto práce, predpokladá sa a je nevyhnutné, aby sa zadefinoval a opísal, aspoň v hrubých rysoch, špecifický proces iniciácie do nášho života v troch etapách postulátu, nociciátu a postnoviciátu. „Iniciácia do nášho života“, o ktorej hovoria Konštitúcie v analógii s kresťanskou iniciáciou, zahŕňa konkrétne vymedzenie „katechumenálneho“ procesu, ktorý vedie k večnej profesii v našom Ráde. Takisto je nevyhnutné, aby bol lepšie vymedzený typ špecifickej formácie pre bratov, ktorí sa pripravujú k posvätným rádom. Len po týchto prípravných prácach bude možné sa orientovať na prácu s *Ratio formationis* alebo s „Projektom formácie“ v užšom zmysle. Od tohto momentu zaväzujeme Generálneho sekretára pre formáciu aby, s pomocou „odborníkov“ pomohol Rádu urobiť potrebné kroky v tomto smere. Tiež aj samotné Oblasti alebo ich zoskupenia, ako o tom hovoria Konštitúcie (Konšt 24, 7), musia mať vlastný formačný plán. Tieto osobitné nástroje musia byť v súlade s našou charizmou.

39. Chceme tiež pripomenúť ďalšie aspekty, ktoré v Ráde dozrievajú v posledných časoch a ktoré treba zobrať na vedomie ako „pevné body“ vzhľadom na budúcnosť:

- Sú niektoré Oblasti, ktoré majú len málo kandidátov k nášmu životu a začali proces spolupráce s inými Oblasťami, aby im zabezpečili najlepšie podmienky vo formačnom procese. Jedná sa o správne a múdre rozhodnutie, pretože takto sa umožní každému kandidátovi prejsť formačným procesom spolu s inými a využiť prítomnosť jedného alebo viacerých formátorov „oslobodených od akéhokoľvek záväzku, ktorý by prekážal v starostlivosti a vedení zverencov“ (Konšt 26, 4). Zaiste nie je dobré prerušiť vzťahy v spolupráci z dôvodu, že jeden rok je viac „vlastných“ kandidátov. Náš Rád musí ešte dozrievať, aby bola spolupráca na všetkých úrovniach a nie len v oblasti formácie, hodnota, v ktorej treba pokračovať a prehĺbovať ju.

- Dnes sa potvrdzuje, že proces iniciácie k nášmu životu si vyžaduje osobné sprevádzanie, ktoré umožní jednotlivému bratovi plynule napredovať a čeliť tým aspektom, ktoré sa ho týkajú osobnejšie a vyžadujú jeho dozrievanie. Sú Oblasti, ktoré majú veľa mladých vo formácii a rozhodli sa nemať, čo do počtu, väčšie formačné komunity ako desať. Toto im umožňuje nastaviť predpoklady k dosť prospešnému procesu bratského začlenenía sa a každému zaručiť nevyhnutné sprevádzanie. Jednotlivé Oblasti alebo ich zoskupenia, ktoré pokračujú počas iniciácie s veľkými formačnými domami a so značným číslom mladých vo formácii (20, 30 a viac), nech sa vážne zamyslia a zodpovedne prehodnotia, či týmto spôsobom efektívne zabezpečia, s riadnym osobným sprevádzaním, iniciáciu do nášho zasväteného života a osvojenie si bratského života. Zdá sa evidentné, že na dosiahnutie hore uvedených cieľov veľké množstvo kandidátov zoskupených v jednom bratstve zaiste nevytvára vhodné podmienky. Možno nastolením poriadku s dôrazom na disciplínu, čo sa ale nedá zrovnáť *sic et simpliciter* s aktom formovania!

- Postnoviciát je fáza iniciácie, v ktorej sa prehĺbujú a uceľujú hodnoty spoznané počas noviciátu vo vízii večnej profesie. Popri momentoch štúdia, uvedených v našich Konštitúciách (Konšt 30, 3), je treba uskutočniť, spôsobom vlastným iniciácii, dlhšiu upevňujúcu skúsenosť života pri chudobných, zaradením do pastoračných povinností, venovaniu sa domácim prácam, manuálnej práci a kontemplatívnej modlitbe. Toto sú absolútne nevyhnutné formačné momenty. Je dôležité, aby tento skúsenostný rozmer neostal náhodným javom, ale aby sprevádzal brata vo formácii počas celej tejto špecifickej etapy, ktorá má za cieľ priviesť k definitívnej profesii nášho života.

- Momentálne je bežné, že počas postnoviciátu kandidáti nášho života navštevujú kurzy špecifickej počiatkovej formácie v externých rehoľných inštitútoch. Tieto situácie treba vážne zhodnotiť a prípadne prehodnotiť vo svetle zmyslu a cieľa postnoviciátu, ako aj jeho špecifickej povahy v úlohe služby rehoľnému životu v našom Ráde. V každom prípade sa aj v takýchto situáciách musí uskutočniť to, čo bolo povedané vyššie, aby sa mohli kandidátom efektívne zaručiť silné momenty vo všetkom, čo sa týka našej františkánskej a kapucínskej charizmy.

7. Záver²²

40. Sú ďalšie témy, ktorými by som sa chcel spolu s vami zaoberať v tomto liste a na ktorých zvlášť záleží aktuálnemu Generálnemu definitoriu. Mám na mysli hlavne témy spojené so špecifickou počiatkovou formáciou ako príprava na apoštolský život v posvätnom ráde alebo inej profesii a v permanentnej formácii, témy spojené najmä so spoluprácou medzi Oblasťami, vnímanou ako hodnota, ktorú treba podporovať vo všetkých rovinách formácie, ako aj v ostatných oblastiach nášho života, v apoštoláte alebo v projektoch domov modlitby a domov, v ktorých prijímame ľudí. Dotknem sa toho v budúcom liste.

41. To, k čomu chcem povzbudiť je, aby si každý položil otázku komu odovzdal svoj život a akým spôsobom žije svoj zasvätený život. Dôležité je pýtať sa pre koho a pre čo som ochotný dať vlastný život! Som presvedčený, že obnovením svätého zápalu nášho zasvätenia, dokážeme tiež obnoviť cesty, ktoré inšpirujú proces počiatkovej formácie. Počiatková formácia nemôže byť len výsadou predstavených a formátorov, ale týka sa všetkých. Nemôžeme sa od nej dištancovať alebo sa tváriť neutrálne. Toto všetko bude

²² Pri tvorbe tohoto listu som sa okrem iného inšpiroval aj tromi rokmi strávenými na Inštitúte integrálnej formácie v Montreali. Pre ďalšie odkazy vid': Jeannine GUINDON, *Vers l'autonomie psychique. De la naissance à la mort*, Montréal 2001

samozrejme na škodu formačného procesu. Rehoľný život sa žije v čase, miestach a kultúrach, ktoré sa od seba líšia. Nám patrí výzva čeliť týmto dimenziám s bratským duchom a v duchu spoločenstva. Všetkých nás to obohatí! Nech náš otec a zakladateľ, sv. František, požehnáva našu námahu na tomto poli!

Rím, 8 december 2008, Na slávnosť Nepoškvrneného počatia

br. Mauro Jöhri
generálny minister OFMCap